

RAUTJÄRVEN KUNNAN HANKINTAOHJE

Hankintaohje on hyväksytty

Kunnanhallitus 9.3.2020

Sisällys

1 Johdanto / Yleistä	2
1.1 Hankintaorganisaatio	2
1.2 Hankintatoiminnan periaatteet	2
1.3 Hankintojen suunnittelu ja valmistelu	3
1.4 Markkinakartoitus ja –vuoropuhelu	3
2. Mistä löytyvät voimassa olevat sopimukset?	4
3. Hankinnan arvo määrittää, mistä hankinnasta on kyse: Kynnysarvot	4
4. Hankinnan ennakoidun arvon laskeminen	5
5. Hankinnoissa huomioitavia näkökulmia	5
5.1. Innovaationäkökulma	5
5.2. Sosiaalinen näkökulma; hankinnoilla työllistäminen	5
5.3. Ympäristönäkökulma	6
6. Pienhankinnat	6
6.1. Mikä on pienhankinta?	6
6.1.1 Alle 8000 euron hankinta	6
6.1.2. Hankinnan arvo yli 8000 €	6
6.1.3. Hankinnan arvo 30 001 € - 59 999 €	7
6.1.4. Rakennusurakat (hankinnat alle 150 000 €)	7
6.1.5. Suorahankinta	8
6.2. Menettelyt pienhankinnoissa	8
6.2.1. Pienhankinta - Avoin menettely	8
6.2.2 Hankintaprosessi pääpiirteittäin pienhankintojen avoimessa menettelyssä:	9
6.2.3. Pienhankinta - Kevyt rajoitettu menettely	9
6.3. Muutoksenhaku pienhankinnoissa	10
7. Kansallinen ja EU-hankinta	10
7.1. Avoin menettely	10
7.2. Rajoitettu menettely	10
7.3 Puitejärjestely	10
7.4. Vuosisopimukset	10
7.5. Neuvottelumenettely	11
7.5. Kilpailullinen neuvottelumenettely	11
7.6. Suorahankinta	11
7.7. Dynaaminen hankintajärjestelmä	11
7.8. Innovaatiokumppanuus	12
7.9. Sähköinen luettelo	12
7.10. Sähköinen huutokauppa	12
8. Määräajat	12
9. Sopimus ja sopimuksenaikainen toiminta	12
10. Kaikkiin hankintoihin kuuluvia keskeisiä asioita	13
10.1. Tarjoajien kelpoisuuden arviointi	13
10.2. Tilaajavastuulain edellyttämät toimet	13
10.3. Hyödynnä JYSE-ehtoja	13
11. Hankintapäätös pienhankinnoissa	14
12. Hankintapäätös kansallisissa ja EU-hankinnoissa	14
13. Markkinaoikeuskäsittelystä	15
14. Hankinnan keskeyttäminen	15

1 Johdanto / Yleistä

Tässä koko Rautjärven kuntaa ja kuntakonserniin kuuluvia tytäryhtiöitä koskevassa hankintaohjeessa käsitellään hankinta-asioita tarkemmalla tasolla. (Hankintaohje perustuu hankintalain (1397/2016) säännöksiin.)

Kaikkien Rautjärven kunnan tekemien hankintojen tulee perustua voimassa olevaan talousarvioon. Etukäteen ennakoitujen hankinnat julkaistaan käyttösuunnitelman yhteydessä hankintakalenterissa. Koosta riippumatta hankinnat tehdään aina huolellisesti ja hyvää hankintatapaa noudattaen. Hinnan ohella tulee tarpeen ja tilanteen mukaan arvioida myös hankinnan laadullisia ominaisuuksia. Hankintoihin noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä.

Kun olet varmistanut, ettei tarvitsemastasi palvelusta, urakasta tai tavarasta ole voimassa olevaa sopimusta, tulee tunnistaa, millaisesta hankinnasta on kysymys; onko kyseessä kansallinen, EU- vai pienhankinta? Ohje pyrkii vastaamaan, miten sitten edetään.

1.1 Hankintaorganisaatio

Hallintosäännön mukaisesti viranhaltijalla on oikeus päättää hankinnoista. Kunnanhallitus tai ao. toimielin vahvistaa vuosittain talousarvion käyttösuunnitelmissa hankintarajat.

Pienhankintojen päätösvalta määritellään kunnanhallituksen vuosittain hyväksymissä talousarvion ja käyttösuunnitelman täytäntöönpano-ohjeissa. Lautakunnat päättävät hankinnoista talousarvion ja hankintaohjeiden rajoissa.

Toimialan hankinnoista vastaavat henkilöt määritellään hallintosäännössä. Vastuhenkilö vastaa, että hankinta suoritetaan lainsäädännön ja kunnan hankintaohjeen mukaisesti ja että hankinnalle on määräraha varaus talousarviossa. Toimialajohtaja voi delegoida hankintansa mukaan hankintojen päätösvaltaa alaisilleen, vastaten kuitenkin hankintamenettelyn oikeellisuudesta ja määrärahojen riittävydestä.

1.2 Hankintatoiminnan periaatteet

Julkisen hallinnon peruseriaatteita ovat lainmukaisuus, julkisuus, avoimuus, suhteellisuus, syrjimättömyys ja tasapuolisuus sekä verovarojen tarkoituksenmukainen ja tehokas käyttäminen. Periaatteita on noudatettava julkisissa hankinnoissa hankinnan laadusta tai arvosta riippumatta, suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottaen. Hankinnat on suoritettava taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti ja hyödynnettävä olemassa olevat kilpailuolosuhteet. Tarjoajia ja tarjouksia on käsiteltävä näiden periaatteiden mukaisesti hankintaprosessin eri vaiheissa.

Avoimuusperiaate toteutuu, kun sovellettavista hankintamenettelyistä, hankintatoimen yleisistä strategioista ja tavoitteista tiedotetaan avoimesti.

Tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu edellyttää, että tarjousmenettelyn kaikissa vaiheissa ehdokkaita ja tarjoajia kohdellaan samalla tavalla. Oikeuskäytännössä syrjimättömyysperiaatteen on tulkittu myös tarkoittavan sitä, että hankinnalle asetetut vaatimukset eivät saa olla paikallisia tai tiettyä aluetta tai yritystä suosivia. Tarjouspyynnössä ei esimerkiksi voi mainita, että haluamme rautjärveläisen toimittajan. Syrjimättömyysperiaatteen toteutumista edistetään myös tiedottamalla avoimesti sovellettavista menettelytavoista.

Suhteellisuusperiaatteita tulee soveltaa silloin kun arvioidaan kilpailuttamisvelvoitetta ja kansallisia kynnysarvoja. Suhteellisuusperiaate edellyttää, että hankintamenettelyn vaatimukset ovat oikeassa suhteessa tavoiteltavan päämäärän kanssa. Tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten ja ehtojen tulee olla oikeassa suhteessa hankinnan luonteeseen nähden.

Tarjouskilpailusta aiheutuvia kustannuksia tulee verrata tarjouskilpailulla aikaan saatavaan säästöön. Esimerkiksi ilmoittelun laajuuden ja määrän on oltava suhteessa ilmoittamisesta arvioitavissa olevaan hyötyyn. Tarjouspyyntö on suhteutettava sekä muodoltaan että laajuudeltaan hankinnan kohteeseen, pääsääntönä kuitenkin sähköinen menettely. Tarjouksen tekemiseen käytettävän työn tulee olla suhteessa sekä hankinnan vaativuuteen että sen taloudelliseen arvoon.

1.3 Hankintojen suunnittelu ja valmistelu

Hankintojen suunnittelu on osa tavanomaista varainkäytön suunnittelua. Suunnittelussa on huomioitava talousarviossa käytössä olevat määrärahat, hankinnan elinkaaren kokonaiskulut mukaan lukien vanhojen sopimusten irtisanominen ja siirtokulut, mahdolliset tulevat kulut kuten huolto- ja ylläpitomaksut sekä tuotteen käyttöikä ja poistot.

Hankintojen suunnitteluvaiheessa tulee myös päättää, mitkä hankinnat kuntakonsernissa keskitetysti ja mitkä hajautetusti eri hankintayksiköissä. Hankintojen suunnittelu sisältää toimittajamarkkinoihin tutustumisen ja mahdollisuuksien löytämisen, loppukäyttäjien tarpeiden analysoinnin, mahdolliset rajoitukset, hankinnan strategiset valinnat, tehdäkö itse vai ostaa -valinnat ja ratkaisuvaihtoehtojen ennakoanalyysit.

Huolellisella suunnittelulla lisätään hankintayksikön omaa ymmärrystä, jotta hankinnalle voidaan asettaa tarkoituksenmukaiset tavoitteet ja luodaan pohja onnistuneelle sopimuskaudelle. Suunnitteluvaiheessa on varmistettava, etteivät suunnittelu ja valmistelu aiheuta kilpailutusvaiheessa tarjoajien tasapuolisuuden ja syrjimättömyyden periaatteiden vastaista kohtelua.

Hankinnoissa ja niihin liittyvissä alihankinnoissa otetaan huomioon kotimaisen tuotannon edistämistä ja paikkakunnan resurssien käyttöä koskevat näkökohdat, jollei laista muuta johdu.

1.4 Markkinakartoitus ja –vuoropuhelu

Hyvä markkinatuntemus mahdollistaa hyvien hankintojen tekemisen. Markkinatuntemus antaa myös edellytykset tarkoituksenmukaisten hankintamenettelyjen valinnalle ja niiden soveltamiselle erityyppisissä hankinnoissa.

Markkinakartoituksen tavoitteena on tunnistaa, minkälaisia toimittajia on olemassa sekä saada tietoa markkinoilla olevista ratkaisuvaihtoehdoista. Hankinnan laajuus, erityisosaamisen vaatimus ja toimittajamarkkinoiden tunteminen ennestään vaikuttavat markkinakartoituksen tarpeellisuuteen ja laajuuteen.

Käytettäviä keinoja ovat tietopyynnot (Hilmaan) tai vapaamuotoiset keskustelut tai tarkempi tekninen vuoropuhelu. Tietoa voi saada myös yritysten verkkosivuilta, alan messuilta ja muilta vastaavan hankinnan tehneiltä hankintayksiköiltä.

Hankintayksikkö voi antaa tietoa toimittajille hankintaa koskevista suunnitelmista ja vaatimuksistaan. Alustava tarjouspyyntö tai sopimusluonnos voidaan lähettää potentiaalisille tarjoajille kommentoitavaksi. Tarkoituksena on selvittää hankinnan sisällön vaatimusten selkeys ja ymmärrettävyys, jotta kilpailutuksessa saadaan vertailukelpoisia tarjouksia.

Tarjoajilta voidaan saada ehdotuksia hankinnan kohteen määrittelystä ja tietoa kustannuksista. Saadut tiedot vaikuttavat hankinnan sisällön määrittelyyn sekä valinta- ja vertailuperusteisiin kilpailutusvaiheessa. Tarkoitus on, että hankintayksikkö saa hankinnan kohteesta riittävästi tietoa hankinnan suunnittelemiseksi ja kykenee sen jälkeen itsenäisesti laatimaan tarjouspyynnön. Vuoropuhelu on erotettava selkeästi kilpailutuksesta ja se ajoitetaan ennen tarjouspyyntövaihetta.

Markkinakartoitus ja -vuoropuhelu eivät saa johtaa kilpailun vääristymiseen eivätkä syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteiden vastaiseen menettelyyn

Edellä kuvattua **markkinakartoitusta tai markkinavuoropuhelua voi tehdä pienhankintojen osalta** melko vapaasti, esimerkiksi tiedustelemalla sähköpostitse/puhelimitse tai järjestämällä toimittajatapaamisia ja kertomalla tulevista hankinnoista hankintailloissa tmv. tilaisuuksissa. **Kansallisissa ja EU-hankinnoissa on hyvä julkaista tietopyyntö HILMAssa.** Tärkeää on, että toimitaan mahdollisimman avoimesti. Päämääränä on oltava todellisen kilpailun aikaansaaminen, joten potentiaalisten tarjoajien määrä on oltava riittävä.

Myös tulevista hankinnoista kannattaa ilmoittaa ajoissa. Kunnalla on hankinnat verkkosivu ja kunta julkaisee hankintakalenteria, josta selviävät suunnitteilla olevat hankinnat ja voimassa olevat vuosisopimukset.

Hankintakalenteri on tarkoitettu lisäämään kunnan ja yrittäjien välistä vuoropuhelua sekä hankintaprosessien suunnitelmallisuutta.

2. Mistä löytyvät voimassa olevat sopimukset?

Etelä-Karjalan hankintapalvelun sopimukset löytyvät Cludia sopimuksenhallinnasta, josta löytyy linkki intrasta ja hankintojen kotisivuilta

Kunnan omista hankintasopimuksista löytyy tieto Dynastyn sopimustenhallinnasta, Cludian pienhankintajärjestelmästä tai hankintakalenterista.

3. Hankinnan arvo määrittää, mistä hankinnasta on kyse: Kynnysarvot

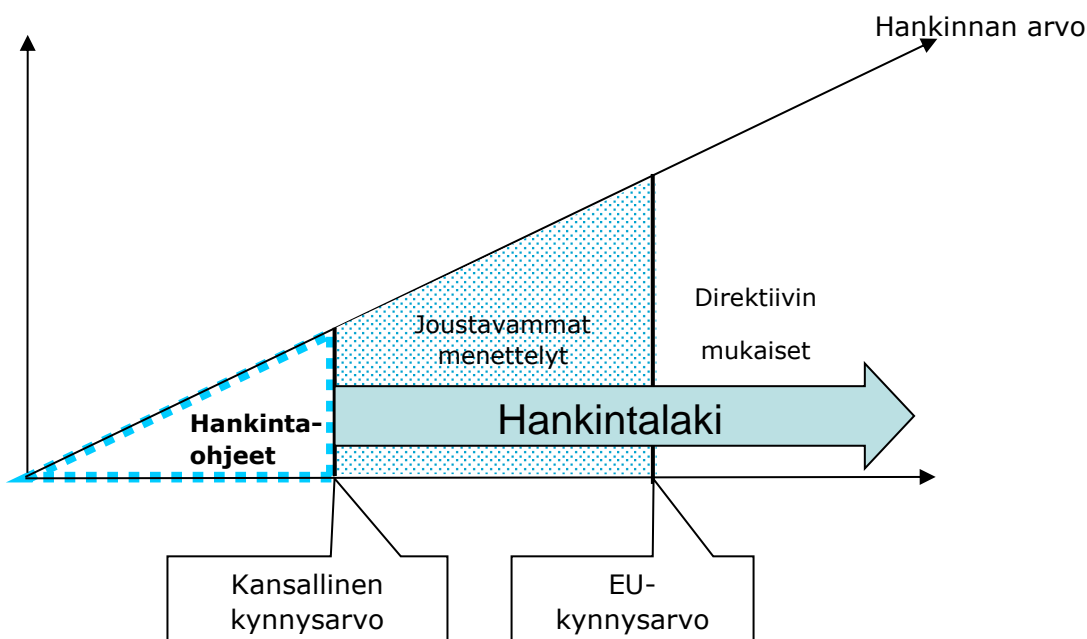
Hankintalainsäädännön keskeisenä tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä avaamalla julkisia markkinoita kilpailulle ja hyödyntämällä julkisessa palvelutuotannossa markkinoilla olevaa tarjontaa. Menettelytapasäännöksillä on pyritty edistämään avointa kilpailua sekä varmistamaan tarjouskilpailun osallistuvien toimittajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu.

Kaikissa hankinnoissa tulee noudattaa (myös pienhankinnoissa, vaikka ne eivät kuulu hankintalain soveltamisalaan), EY:n perustamissopimuksen mukaisia; **avoimuus, tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu sekä suhteellisuus – periaatteita.**

Kynnysarvot (ilman arvonlisäveroa) 1.1.2020 alkaen:

	Kansallinen	EU
• Tavarat, palvelut ja suunnittelukilpailut:	60 000 €	214.000 €
• Sosiaali- ja terveystoimen palvelut (Liite E kohdat 1-4):	400 000 €	1 000 000 €
• Muut erityiset palvelut (Liite E kohdat 5-15):	300 000 €	428.000 €
• Palveluja koskevat käyttöoikeussopimukset:	500 000 €	5 350 000 €
• Käyttöoikeussopimukset:	500 000 €	5 350 000 €
• Rakennusurakat:	150 000 €	5 350 000 €
• Erityisalojen hankintalaissa ei ole kansallisia kynnysarvoja; erityisalojen hankintalaki tulee sovellettavaksi vain EU:n direktiiveihin perustuvat kynnysarvot ylittäviin erityisalojen hankintoihin.		

Aina ajantasaiset kynnysarvot nähtävillä esim. osoitteessa www.hankinnat.fi.

Kuva 1. Hankinnan arvo ja hankintalain soveltaminen

4. Hankinnan ennakoitun arvon laskeminen

Hankinnan ennakoitua arvoa laskettaessa perusteena on käytettävä suurinta maksettavaa kokonaiskorvausta ilman arvonlisäveroa (27 §). Hankinnan ennakoitun arvon laskemisella selvitetään, onko kyseessä pienhankinta, kansallinen hankinta vai EU-hankinta. Ennakoidun arvon laskentasäännöillä pyritään estämään hankintojen pilkkominen ja ilmoitusvelvollisuuden kiertäminen. Vaikka pienhankintoja ei lähtökohtaisesti voi saattaa markkinaoikeuden käsiteltäväksi, kysymys hankinnan jakamisesta osiin keinotekoisesti ja lain soveltamisen välttämiseksi on markkinaoikeuden toimivaltaan kuuluva asia. Markkinaoikeuden käsiteltäväksi voidaan saattaa toistuvat pienhankinnat, jotka selkeästi ovat pilkottuja.

Hankinnan arvon laskemisen perustana on koko hankintasopimuksen voimassaolon hankintojen kokonaisarvo mukaan lukien mahdolliset optiovuodet.

Esim. Jos hankinta toteutetaan samanaikaisesti erillisinä osina, kaikkien osien ennakoitu arvo on otettava huomioon hankintasopimuksen ennakoitua kokonaisarvoa laskettaessa.

Rakennusurakan ennakoitua arvoa laskettaessa on otettava huomioon urakan arvo sekä sellaisten urakan toteuttamiseksi välttämättömien tavaroiden ennakoitu kokonaisarvo, jotka hankintayksikkö antaa urakoitsijan käyttöön.

Lähtökohtana on hankintayksikön oma arvio hankintasopimuksen arvosta. Toisaalta hankintayksikön on asianmukaisesti ja riittävän tarkasti asiaa selvittäen arvioitava hankinnan arvo. Jos hankinnan arvo on laskettu perusteettomasti väärin ja toteutuneiden tarjousten hinnat ylittävät merkittävästi hankintayksikön ennakoitun arvon ja kynnysarvo ylittyy, hankinnasta on julkaistava uusi ilmoitus.

5. Hankinnoissa huomioitavia näkökulmia

5.1. Innovaationäkökulma

Hankintayksiköt voivat kannustaa yrityksiä kehittämään osaamistaan, uusia tuotteita, palveluja ja menettelytapoja julkisten hankintojen kautta. Julkiset hankinnat ovat parhaimmillaan merkittävä esimerkiksi kuntien ja yrityksien innovaatioiden moottori. Tuotteiden ja palveluiden kehittämistä vastuu ja sitä tukevien yhteistyömallien kehittäminen voidaan sisällyttää hankintojen kilpailuttamiseen ja hankintasopimuksen ehtoihin.

Hankintayksikkö voi esimerkiksi kuvata tarjouspyynnössään toivotun lopputuloksen, muttei ota kantaa tapaan, jolla siihen päästään. Näin markkinoilla on mahdollisuus esittää omia, mahdollisesti innovatiivisia tapojaan toteutuksesta ja synnyttää uudenlaista palvelutoimintaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö tällaisissakin tapauksissa kerrota jo tarjouspyynnössä valintaperusteita. Monesti uusien tuotteiden tai palveluiden markkinoille pääsy estyy, koska hankinta on ”kriteerisoitu” liian tarkasti.

5.2. Sosiaalinen näkökulma; hankinnoilla työllistäminen

Työllisyyskriteeri voi olla pisteytettävä asia; mikäli työllistää työttömän esimerkiksi kuudeksi (6) kuukaudeksi, saa vertailussa 5 pistettä. Mikäli tarjoaa harjoittelupaikan tmv. opiskelijalle, saa 2 pistettä. Eli velvoite tai pisteytys voi olla suhteutettu pituuteen ja vaatimusaste voi vaihdella.

Huom. Sosiaalisen kriteerin käyttö vaatii ehdottomasti hyvää markkinatuntemusta. Voi olla kohtuuton vaatimus yhden henkilön yritykselle, että hänen tulisi työllistää työtön henkilö. Tulee siis katsoa tarkkaan, millaiseen hankintaan kriteeri soveltuu. Erilaisia variaatioita voi kysyä hankintatoimesta hankintapalvelut@lappeenranta.fi.

5.3. Ympäristönäkökulma

Hankinnoissa on hyvä ottaa huomioon myös ympäristöasiat - aina kun mahdollista. Ne voidaan ottaa huomioon vähimmäisvaatimuksina tai valintaan vaikuttavina arvioitavina asioina. Joillakin toimialoilla, kuten kuljetushankinnoissa ympäristöasioiden huomioiminen on pakollista. Lisäksi kohti hiilineutraalia kuntaa ”Hinkukunta” -tavoitteiden huomioiminen velvoittavat hankinnoista vastaavia ottamaan ympäristöasiat huomioon kansallisissa ja EU-hankinnoissa. Vähintäänkin ympäristöasioiden huomioimisesta voidaan pyytää liittämään tarjoukseen selvitys.

6. Pienhankinnat

6.1. Mikä on pienhankinta?

Mikäli hankinnan kohdetta ei voida hankkia jo olemassa olevien sopimusten puitteissa tilaamalla, eikä hankinnan kokonaisarvo ylitä kansallista kynnysarvoa, kyseessä on pienhankinta.

Hankintalaki (1397/2016) ei koske alle 60.000 euron ns. pienhankintoja eikä alle 150.000 euron rakennusurakoita (arvonlisäverottomat hinnat). Näiden hankintojen osalta menetellään alla olevien ohjeiden mukaisesti.

Koska pienhankinnat eivät kuulu hankintalain soveltamisalaan, niiden tekemisen menettelytapoja ei ole säädelty. Hankintalaissa on asetettu kuitenkin tavoitteeksi, että myös pienhankinnat ”järjestetään siten, että pienet ja keskiuuret yritykset pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin” eli nekin julkaistaisiin mahdollisimman avoimesti. Pienhankinnan tarkastelu hyvän hallinnon näkökulmasta tekee viimeistään tyhjäksi toiveet siitä, että kansalliset kynnysarvot alittavat hankinnat voisi aina automaattisesti tehdä suorahankintana, eikä niitä tarvitsisi kilpailuttaa lainkaan. Hallintolaki edellyttää myös, että kansallisten kynnysarvojen alittavissa hankinnoissa on pyrittävä huomioimaan hankinnan kokoon ja laajuuteen nähden riittävä avoimuus ja syrjimättömyys.

Pienhankinnat tehdään hyvää hankintatapaa noudattaen seuraavasti: Kevyt kilpailutus / hintatiedustelu toteutetaan pääsääntöisesti sähköpostikyselynä – vähintään kolmelle siten, että yritykset vastaavat saamaansa sähköpostiin. Tarjouksista tehdään tarvittaessa hinta- ja ominaisuusvertailu sekä tehdään vertailun perusteella tilaus.

6.1.1 Alle 8000 euron hankinta

Hankintalain henkeä noudattaen kilpailutetaan tarve lyhyellä tarjouspyynnöllä. Kilpailutus tehdään kysymällä hintoja tunnetuilta tarjoajilta joko sähköpostitse tai puhelimitse. Tarjouspyyntö tulee osoittaa vähintään kolmelle toimittajalle joko sähköpostitse tai julkaisemalla avoin tai kevyt rajoitettu tarjouspyyntö Cludia pienhankintaportalissa (ks. tarjouspyynnön laatimisesta tarkempaa tietoa Cludian pienhankintaportalin pikaohjeesta). Hankinnasta voidaan myös julkaista ilmoitus kunnan verkkosivuilla.

Tarjouksista tehdään hinta- ja mahdollisesti ominaisuusvertailu.

Suora osto (=hankinta tehdään kysymättä tarjouksia tai tarjous pyydetään vain yhdeltä toimittajalta) on pienhankinnoissa mahdollinen, jos hankinnan arvo on vähäinen (alle 1000 €) tai kilpailuttaminen on muutoin epätarpeellista. Hankinnan vähäisyys on arvioitava sekä hankinnan arvon että luonteen perusteella.

6.1.2. Hankinnan arvo yli 8000 €

Hankinta kilpailutetaan ensisijaisesti julkaisemalla ilmoitus Cludia Pienhankinta-portaalissa.

Cludia -portaalin kautta kilpailutetusta hankinnasta tehdään päätös edelleen Dynasty:n viranhaltijapäätöksenä, joka liitetään Cludian ohjelmaan hankintapäätös kenttään. Muissa tapauksissa harkinnan mukaan asiasta voidaan tehdä Dynasty:n viranhaltijapäätös. Ratkaisun tai tehtyyn päätökseen liitetään kuvaus hankintamenettelystä, hinta, valittu tarjoaja ja perustelut. Perusteluissa ilmoitetaan hylkäämisen perusteet, jos joku tarjous on hylätty sekä kuvataan tarjousten vertailu.

Hankinnasta tehdään viranhaltijapäätös, joka lähetetään tiedoksi tarjouksen antaneille ja siihen liitetään oikaisuvaatimus- ja hankinta-oikaisuohjeet. Dynasty –järjestelmään on tallennettu oma hankinta-oikaisu- ja valitusosoitusohje pienhankinnoille. Hankintayksikön tulee täydentää siihen vain omat yhteystietonsa.

6.1.3. Hankinnan arvo 30 001 € - 59 999 €

Hankinta kilpailutetaan ensisijaisesti julkaisemalla ilmoitus Cludia Pienhankinta-portaalissa. Vaihtoehtoisesti voidaan lähettää kevyt rajoitettu tarjouspyyntö ja pyytää kirjalliset tarjoukset 3-5 yritykseltä. Hankinnasta voidaan myös julkaista ilmoitus kunnan verkkosivulla.

Suorahankinta ilman kilpailutusta on mahdollinen kohdan 6.1.5 mukaisilla perusteilla.

Tarjouspyyntö laaditaan mahdollisimman selkeästi ja riittävän yksityiskohtaisesti. Siinä tulee mainita tarjoajan kelpoisuusehdot ja miten ne todennetaan, tarjouksen valintaperuste ja vertailuperusteet sekä keskeiset hankinnan ehdot kuten toimitusaika ja takuuehdot. Tarjouspyynnössä ilmoitetaan myös tarvittaessa mahdollisuudesta esittää lisäkysymyksiä, mikäli hankinnan luonne sitä vaatii. Tarjouksen tekemiselle varataan kohtuullinen ja riittävä aika (yleensä vähintään 1-2 viikkoa) ottaen huomioon hankinnan kohteen laatu ja laajuus. Tarjousten saapumisen jälkeen on mahdollista käydä neuvotteluja tarjoajien kanssa. Cludia Pienhankinta-portaali ohjaa tarjouspyynnön tekemisessä.

Voittanut tarjous valitaan niillä kriteereillä, jotka tarjouspyynnössä on ilmoitettu. Vaatimusten asettamisessa huomioidaan suhteellisuuden periaate.

Cludia -portaalin kautta kilpailutetusta hankinnasta tehdään päätös edelleen Dynasty:n viranhaltijapäätöksenä, joka liitetään Cludian ohjelmaan hankintapäätös kenttään (tarkempi ohjeistus: pienhankintaportaalin pikaohjeistus s. 13, kohta 4.). Päätöksestä tulee käydä ilmi kuvaus hankintamenettelystä, perustelut, hankintahinta ja valintapäätös. Perusteluissa ilmoitetaan ainakin hylkäämisen perusteet, jos joku tarjous on hylätty sekä kuvataan tarjousten vertailu. Päätös lähetetään tiedoksi tarjouksen antaneille ja siihen liitetään oikaisuvaatimus- ja hankinta-oikaisuohjeet. Dynastyyyn on tallennettu oma hankinta-oikaisu- ja valitusosoitusohje pienhankinnoille. Hankintayksikön tulee täydentää siihen vain omat yhteystietonsa.

6.1.4. Rakennusurakat (hankinnat alle 150 000 €)

Rakentamishankintojen kilpailuttamistarve on arvioitava tapauskohtaisesti kiinnittäen huomiota hankkeen luonteeseen ja laajuuteen, suunnittelutarpeeseen ja toimintaympäristöön sekä siihen, onko kyseessä uudisrakentaminen vai peruskorjaushanke.

Lähtökohtana voidaan pitää, että alle 30.000 euron rakennusurakat ovat arvoltaan vähäisiä ja riittää, että niissä varmistetaan kustannusten kohtuullisuus. Yli 30.000 euron rakennushankinnat kilpailutetaan. Hankinnasta julkaistaan ensisijaisesti ilmoitus Cludia Pienhankinta -portaalissa. Vaihtoehtoisesti tarjouspyyntö lähetetään vähintään 3–5 tunnetulle tarjoajalle postitse tai sähköpostitse.

Suorahankinta on mahdollinen kohdan 6.1.5 mukaisia periaatteita noudattaen.

Tarjouspyyntö laaditaan mahdollisimman selkeästi ja riittävän yksityiskohtaisesti. Siinä tulee mainita tarjoajan kelpoisuusehdot ja miten ne todennetaan, tarjouksen valintaperuste ja vertailuperusteet sekä keskeiset hankinnan ehdot kuten toimitusaika ja takuuehdot. Tarjouspyynnössä ilmoitetaan myös tarvittaessa mahdollisuudesta esittää lisäkysymyksiä. Tarjouksen tekemiselle varataan kohtuullinen ja riittävä aika (yleensä vähintään 14 vrk) ottaen huomioon hankinnan kohteen laatu ja laajuus. Tarjousten saapumisen jälkeen on mahdollista käydä neuvotteluja tarjoajien kanssa. Voittanut tarjous valitaan niillä kriteereillä, jotka tarjouspyynnössä on ilmoitettu. Vaatimusten asettamisessa huomioidaan suhteellisuuden periaate.

Cludia -portaalin kautta kilpailutetusta hankinnasta yli 30.000 euron hankinnoista tehdään Dynastiassa viranhaltijapäätös tai toimielimen päätös. Päätöksessä on kuvaus hankintamenettelystä, perustelut, hinta ja valintapäätös. Perusteluissa ilmoitetaan ainakin hylkäämisen perusteet, jos joku tarjous on hylätty sekä kuvataan tarjousten vertailu. Päätös lähetetään tiedoksi tarjouksen antaneille ja siihen liitetään oikaisuvaatimus- ja

hankintaoikaisuohjeet. Dynastyyn on tallennettu oma hankintaoikaisu- ja valitusosoitusohje pienhankinnoille. Hankintayksikön tulee täydentää siihen vain omat yhteystietonsa.

Hankinnasta laaditaan vähintään kirjallinen sopimus.

6.1.5. Suorahankinta

Tavara tai palvelu ostetaan ilman tarjouspyyntöä suorahankintana. Tarjousten / hinnan pyytäminen kolmelta toimittajalta ei ole välttämätöntä hyvin pienissä hankinnoissa. Hankintayksikkö valitsee yhden tai useamman toimittajan ja neuvottelee sopimuksen ehdoista suoraan heidän kanssaan julkaisematta hankintailmoitusta.

Suora osto on mahdollista myös silloin, kun tavaran tai palvelun laatu ja hintataso ovat tiedossa (esim. raaka-ainemarkkinoilla noteeratut tuotteet), tai kun hankittavaa tavaraa ei ole muualta saatavissa tai kysymyksessä on hyvin poikkeuksellisen kiiretilanne eikä kiire johdu hankintayksiköstä. Suora osto voi olla perusteltu myös, kun kyseessä on jo hankittuun kokonaisuuteen liittyvä välttämätön lisätilaus.

Hankintalain mukaisia suorahankintaperusteita (40–41 §) voidaan käyttää apuna sen arvioimisessa, onko suora osto mahdollinen. Suora osto on aina perusteltava joko päätöksessä tai erillisessä muistiossa. Suorahankinnalla/ -ostolla ei tarkoiteta tilauksia, joita hankintayksiköt tai niiden alaiset organisaatioon kuuluvat toimivaltaiset viranhaltijat ja työntekijät tekevät kilpailutettujen sopimusten puitteissa. Tilaukset ovat tällöin jo kilpailutettujen sopimusten täytäntöön panemista eikä itsenäisiä muutoksenhakukelpoisia päätöksiä.

6.2. Menettelyt pienhankinnoissa

Pienhankinnat tehdään ja julkaistaan sähköisellä pienhankintaportaalilla (Cloudialla) – avoimesti, aina kun mahdollista, huomioiden kuitenkin hankinnan luonne. Vaikka pienhankintojen menettelyjä ei säännellä, myös näiden hankintojen taustalla on normisto, joka edellyttää tietynlaista toimintatapaa. Käytännössä pienhankinnat eivät eroa paljoakaan kansallisista hankinnoista. Myös ns. pienhankinnoissa voidaan soveltaa hankintalain määrittelemiä erilaisia hankintamenettelyjä, kuten neuvottelumenettelyä.

Hankintayksikön on huolehdittava, että tarjoajilla on riittävä tieto saatavilla kilpailutukseen osallistumisesta pienhankintaportaalissa. Kunnan kotisivuilla tulee julkaista riittävät ohjeet pienhankintaportaalien käytöstä.

Kansallisen kynnyksarvon alittavissa rakentamishankkeissa kilpailuttamistarve on arvioitava tapauskohtaisesti kiinnittäen huomiota hankkeen luonteeseen, suunnittelutarpeeseen, toimintaympäristöön jne.

Erilaisten hankkeiden ja projektien tulee huomioida pienhankinnoissaan mahdolliset rahoittajien antamat ohjeet ja hankintarajat. Ne voivat olla paljon pienemmät kuin mainittu 8000 euroa.

Kun hankintayksikkö ryhtyy suunnittelemaan hankintaa ja valitsemaan hankintamenettelyä, on sen huomioitava:

- hankinnan luonne, onko kyseessä
 - moniulotteinen palveluhankinta vai teknisesti helposti määriteltävissä oleva perustuote (ns. bulkkitarvonta)
- laatutekijöiden merkitys; onko hinnan lisäksi muita valintaperusteita
- markkinoilla oleva tarjonta

6.2.1. Pienhankinta - Avoin menettely

Yleisimmin käytetty ja avoimuusperiaatteen mukaisesti suositeltavin vaihtoehto on myös pienhankinnoissa avoin menettely. Avoimessa menettelyssä kaikki hankinnasta kiinnostuneet tarjoajat voivat tehdä tarjouksen ja kaikki otetaan mukaan tarjouskilpailuun. Avointa menettelyä suositellaan käytettäväksi erityisesti tilanteissa, joissa hankintayksiköllä on vain rajallisesti tietoa tarjoajista ja tarjonnasta markkinoilla.

Käytännössä avoimessa menettelyssä lähetetään tarjouspyyntöasiakirja ja mahdolliset liitteet sähköisesti pienhankintaportaalien kautta. Hankintojen ohjeistuksesta vastaa hallintojohtaja.

Vertailuperusteet ja laatutekijät pienhankinnoissa

Hankinnan luonne pitkälti ohjaa, minkä sisältöinen tarjouspyynnön tulee olla. Koska pienhankinnoissa tavoitellaan yksinkertaisia ja kustannustehokkaita menettelyjä, myös tarjouspyyntöön sisältyviä laadullisia ym. vertailuperusteita on hyvä käyttää harkiten. Mitä enemmän vertailuperusteita tarjouspyyntöön sisällytetään, sitä suurempi työmäärä hankinnassa on oletettavissa. Yleensä korkeintaan kaksi laadullista arvioitavaa seikkaa riittää.

Vaikka pienhankinnoissa pyritään kevyisiin menettelyihin, ei se tarkoita, ettei myös laadullisiin tekijöihin tulisi kiinnittää huomiota. Laatutekijät tulevat toki huomioiduksi myös siten, että hankinnan minimivaatimustaso eli ns. vähimmäisvaatimukset määritellään tarkasti hankinnan kohteen kuvauksessa ja teknisissä erittelyissä. Tällöin hinta voi olla ainoa vertailuperuste. **Mitä paremmin hankkija on perehtynyt markkinoilla olevaan tarjontaan ja tunnistanut omat tarpeensa, sitä helpompaa laadulliset tekijät on sisällyttää hankinnan kohteen kuvaukseen ja minimivaatimuksiin.**

Pienhankintana toteutettavista vuosisopimuksista on erikseen määräyksiä kynnysarvon ylittävien vuosisopimusten ohjeessa.

6.2.2 Hankintaprosessi pääpiirteittäin pienhankintojen avoimessa menettelyssä:

1. Hankinnan kohteen määrittely (pienhankintaportalissa valmiina täytettäviä kenttiä)
2. Tarjouspyynnön tekeminen ja lähettäminen
 - tarjouksen tekemiseen on varattava riittävä aika, suhteutettava hankinnan luonteeseen
 - hankinnan luonne ohjaa, minkä sisältöinen tarjouspyynnön pitää olla
 - hankinnan kokoon suhteutetut soveltuvuusperusteet määriteltävä tarjouspyynnössä
 - hinta voi olla ainoa vertailuperuste (ks. kohta 4)
 - tarjouspyynnöt toimitetaan tarjoajille sähköisen pienhankintaportalin kautta, johon tarjoaja jättää tarjouksensa (vastuu tarjouksen lähettämisestä määräaikaan mennessä on tarjoajalla)
3. Soveltuvuuden arviointi (kun tarjousaika ohi)
 - ilmoitettuja hankinnan kohteeseen suhteutettuja soveltuvuusperusteita käyttäen
4. Tarjousten vertailu
 - vertailu pelkän hinnan perusteella (tarkka hankinnan kohteen kuvaus, joka sisältää myös halutun laadun tason määrittelyn) tai
 - kokonaistaloudellisen edullisuuden vertailu; valintaperusteet tärkeysjärjestyksessä tai pisteytys (pisteytys tai laadulliset vertailuperusteet, joiden tulee olla yksiselitteisiä jolloin vertailu on niiden perusteella yksinkertaista, vertailuperusteet avattava jo tarjouspyynnössä)
5. Hankintapäätös ja tiedoksianto
 - Hankintapäätöksestä tulee vähintään käydä ilmi hankintayksikön tietojen lisäksi asianosaiset (tarjonnot), tarjoushinnat ja mahdolliset pisteet sekä valinnan perustelut ja sijoitusjärjestys (sähköisen portalin kautta tiedot käytännössä näkyvillä vertailutaulukossa)
 - Sähköisellä pienhankintaportalilla voidaan ja kannattaa tehdä hankinnan tiedoksianto, vaikka itse päätös olisi tehty dynasty- ohjelmalla.

6.2.3. Pienhankinta - Kevyt rajoitettu menettely

Kevyt rajoitettu menettely tarkoittaa sitä, että menettelyssä pyydetään tarjouksia etukäteen hyväksi ja luotettaviksi arvioiduilta toimittajilta (vähintään kolmelta) sen sijaan, että tarjouspyyntö olisi julkisesti avoinna esim. pienhankintapalvelussa. Menettely edellyttää erityisen hyvää markkinakartoitusta, että menettelyn piiriin valikoituu riittävästi ja soveltuvia tarjoajia, joilla on tarjota haluttua tuotetta/palvelua.

Tarjoajien rajaamisoikeus perustuu siihen, että tarjousten määrän kasvaessa myös hankintaprosessin välilliset kustannukset kasvavat ja vaikuttavat suoraan kilpailutuksesta saatavissa olevaa hyötyyn.

Kevyt rajoitettu menettely noudattaa em. avoimen menettelyn kaavaa kaikilta muilta osin, paitsi tarjouspyynnön lähettämisessä; Tarjouspyyntö lähetetään suoraan valikoiduille tarjoajille (sähköpostiosoitteisiin) sähköisen pienhankintaportalin kautta.

6.3. Muutoksenhaku pienhankinnoissa

Pienhankinnoissa sovelletaan hankintalain [132 §:n](#) mukaista hankinta-oikaisua ([135 §](#)). Lisäksi sovellettavaksi tulee kuntalain mukainen muutoksenhaku. Pienhankinnoista tehtyjä päätöksiä ei voi saattaa markkinaoikeuden tutkittavaksi.

Hankintalain tarkoittamien asianosaisten osalta hankintalain hankinta-oikaisua koskevat säännökset tulevat erityislainsäädäntöön sisältyvinä sovellettaviksi ensisijaisesti. Muiden kuin hankintalain tarkoittamien asianosaisten kuten kuntalaisten osalta käytössä on ainoastaan kuntalain mukainen oikaisuvaatimus. Sekä hankinta-oikaisua koskevan vaatimuksen että kuntalain mukaisen oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun kunnan viranomaisen päätökseen haetaan muutosta siten kuin kunnallisvalituksesta on säädetty eli valittamalla hallinto-oikeuteen.

7. Kansallinen ja EU-hankinta

Kansallisen ja EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat tulee **AINA** ilmoittaa [HILMA](#)-palvelussa. Ilmoitusmenettelyn laiminlyönti on muotovirhe, joka pahimmillaan voi johtaa hankintapäätöksen kumoamiseen markkinaoikeudessa. Lisäksi EU-ilmoitukset tulee ilmoittaa TED-tietokannassa EU-laajuisesti. Julkaisu tapahtuu sähköisen järjestelmän kautta, ja tarpeenmäärittäjien on hyvä tietää käytettävissä olevia menettelyjä ym. hankintaan vaikuttavia tekijöitä.

Menettelysäännöt koskevat vain EU-hankintoja, mutta käytännössä alla lyhyesti esiteltyjä menettelyjä sovelletaan myös kansallisiin hankintoihin.

7.1. Avoin menettely

Avoin menettely on ylivoimaisesti eniten käytetty hankintamenettely kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa. Siinä kaikki voivat jättää tarjouksen. Hankintailmoitukset ovat tarjoajien saatavilla [hilma.fi](#) – palvelussa.

7.2. Rajoitettu menettely

Rajoitetussa menettelyssä osallistumishakemuksen jättäneistä tarjoajista valitaan tarjoajat. Tarjoajien valinnassa tulee olla perusteet. Myös tarjoajien valinnasta voi valittaa. Menettelyä voidaan käyttää vain, kun tiedossa paljon tarjoajia ja tarjousten vertailu voisi muodostua kohtuuttoman työlääksi.

7.3. Puitejärjestely

Puitejärjestelyllä tarkoitetaan sopimusta, jossa ei tiedetä tarkkaan hankittavia määriä tai täsmällisiä tuotteita. Esimerkiksi kalusteiden sopimus on puitesopimus. Sopimuskausi voi olla lain mukaan max. 4 vuotta. Tarjouspyynnössä on määriteltävä toimittajamäärä (monta valitaan) ja sopimuksenaikainen toimintamalli; ostetaan eniten pisteitä saaneelta, halvimmalta vai ”minikilpailutetaanko”?

7.4. Vuosisopimukset

Vuosisopimukset ovat kilpailutuksellisesti puitejärjestelyjä. Jos kilpailutettavan vuosisopimuksen (yhden sopimuskokonaisuuden) kokonaisarvo ylittää kynnysarvon, tulee sopimus kilpailuttaa **HILMASSA**. Muutoin kilpailutus toteutetaan sähköisesti Cloudia pienhankintaportaalilla.

Tarjouspyynnössä noudatetaan puitejärjestelyn menettelyjä ja hankintapäätöksessä tulee todeta millä perusteilla ja missä järjestyksessä työ tarjotaan hyväksytyille vuosisopimustoimittajille.

Pienhankintaportaali mahdollistaa minikilpailutuksen käytön hyväksytyjen vuosisopimustoimittajien välillä. Kulloisenkin markkinatilanteen ja tarjoajien tasapuolisen kohtelun huomioimiseksi tulee käyttää minikilpailutusmenettelyä, kun se on mahdollista.

Jos hankintakokonaisuus vuosikohtaisesti jää alle kynnysarvon, on mahdollista käyttää dynaamisen hankintajärjestelmän menettelyä. Tällöin hankinta toteutetaan siten, että vuosittaisessa kilpailutuksessa pyydetään tarjoajia ilmoittautumaan sekä toimittamaan hankintaan ja tarjoajaan liittyvät kelpoisuusdokumentit. Lisäksi mahdollistetaan vuoden aikana muitakin tarjoajia liittyvään hankintakokonaisuuteen samoilla edellytyksillä. Ilmoittautuneet hyväksytään vuosisopimustoimittajiksi erillisellä hankintapäätöksellä. Toistä ja urakoista järjestetään aina erikseen minikilpailutukset pienhankintaportaalissa.

7.5. Neuvottelumenettely

Edellyttää tarjouspyynnön jo osallistumishakemuksia pyydettyäessä (tarjouspyyntöä voi tarkoittaa hankinnan edetessä). Ilmoitettava, millä perusteella tulee valituksi jatkoon. Osallistumishakemuksista valitaan väh. 3 toimittajaa, joiden kanssa neuvotellaan. Vähimmäisvaatimuksista ei saa neuvotella, alustavassa tarjouspyynnössä kannattaa siksi kuvata enemmänkin hankinnan tavoite. Nykyisin käyttö mahdollista aina paitsi ostettaessa ns. tusinatavaraa.

7.5. Kilpailullinen neuvottelumenettely

Menettely aloitetaan kuten neuvottelumenettelykin pyytämällä osallistumishakemuksia. Jo tässä vaiheessa tulee kuitenkin ilmoittaa haarukka (pisteytyksen painoarvo %) lopullisen tarjouspyynnön valintaperusteista. Osallistumishakemuksista valitaan väh. 3 toimittajaa, joiden kanssa neuvotellaan (voi olla useita neuvottelukierroksia). Lopullinen tarjouspyyntö luodaan vasta neuvottelujen edetessä/jälkeen. Voidaan neuvotella esim. toimintamallista, kustannusten korvattavuudesta jne. Erityisen toimiva menettely, kun ei tiedetä hankinnan toteutustapaa lainkaan vaan haetaan ideoita markkinoilta.

7.6. Suorahankinta

Kunnan hankintaohjeistuksen mukaan tavara- ja palveluhankintaa, jonka arvonlisäveroton arvo on alle 8000 euroa, (eikä siitä ole sopimusta) ei tarvitse kilpailuttaa määrämutoisesti. Muutoin käyttömahdollisuus hyvin rajallinen; ei ole saatu lainkaan tarjouksia (lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta) tai vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan, koska kilpailua ei ole teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä (lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta).

Tehdystä EU-kynnysarvon ja kansallisen kynnysarvon ylittävästä suorahankinnasta voi (ja kannattaa) ilmoittaa Hilmassa. Ilmoittaminen vapauttaa sopimuksen tehottomuudelta, jos suorahankinnan perusteet eivät olisi täyttyneet. Suorahankinnan ilmoittamisen tarkoitus on vähentää laittomia suorahankintoja ja tehdä toiminnasta avoimempaa. Mikäli suorahankinnasta on ilmoitettu, valitus tehtävä 14 pv kuluessa tiedoksiannosta, muutoin valitusaika voi olla jopa 6 kk.

Suorahankintaa voidaan käyttää yksittäisissä tapauksissa sosiaali-, terveys- tai koulutuspalvelujen hankinnoissa, jos tarjouskilpailun järjestäminen, neuvottelumenettelyn käyttö tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi.

Suorahankintoja (ja hankintoja yleensä) valvoo Suomessa Kilpailu – ja kuluttajavirasto.

7.7. Dynaaminen hankintajärjestelmä

Muistuttaa puitejärjestelyä, mutta toisin kuin puitejärjestelyssä, dynaamisessa hankintajärjestelmässä uusia tarjoajia voi tulla koko sopimuskauden ajan (Hilmassa avoin ilmoitus jatkuvasti). Toteutus tulee tehdä sähköisen

kilpailutusjärjestelmän kautta. Rautjärven kunnan omien kynnysarvon ylittävien hankintojen osalta dynaamisen hankintajärjestelmän käyttäminen ei ole yleensä tarkoituksenmukaista.

7.8. Innovaatiokumppanuus

Käytännön menettelynä on tarjousperusteinen neuvottelumenettely. Tuotekehityksen ja tuotteen hankinta samassa: kehittämistyön kilpailutuksen voittaja voi saada suoraan myös kehitystyöhön perustuvan sopimuksen itselleen. Tuotekehityksen vuoksi voi kestää prosessina jopa vuosia.

7.9. Sähköinen luettelo

Sähköistä luetteloa **voidaan käyttää puitejärjestelyssä tai dynaamisessa hankintajärjestelmässä**. Useamman kuin yhden toimittajan kanssa tehdyssä puitejärjestelyssä kilpailuttaminen tapahtuu päivitettyjen luetteloiden perusteella.

7.10. Sähköinen huutokauppa

Hankinta toteutetaan sähköistä huutokauppaohjelmistoa hyväksikäyttäen. Rajallinen määrä tarjoajia, tehdään välipäätös jossa valitaan itse huutokauppaan otettavat tarjoajat. Voidaan käyttää avoimessa, rajoitetussa, neuvottelumenettelyssä, minikilpailutuksissa sekä dynaamisessa hankintajärjestelmässä; **sähköinen huutokauppa ei ole itsenäinen menettely vaan vaatii pohjaksi jonkun edellä mainituista menettelyistä**

8. Määräajat

Tarjousajan määräaika on säännelty ainoastaan EU-hankinnoissa, ks. taulukko. Pienhankinnoissa ja kansallisissa hankinnoissa tarjousajan tulee olla ”kohtuullinen”. Käytännössä kansallisissa hankinnoissa käytetään yleisesti 21 päivän mittaista tarjousaikaa johtuen markkinaoikeuden linjauksista.

YLI EU-KYNNYSARVON	Ei ennakoilmoitusta		Ennakoilmoitus julkaistu (väh. 35 pv ennen hankintailmoitusta)	
	Ilmoitus sähköisesti	Ilmoitus ja asiakirjat sähköisesti	Ilmoitus sähköisesti	Ilmoitus ja asiakirjat sähköisesti
Avoin menettely	35 pv	30 pv	15 pv	15 pv
Rajoitettu menettely, neuvottelumenettely, kilpailullinen neuvottelumenettely				
-osallistumishakemuksen jättäminen	30 pv	30 pv	30 pv	30 pv
-tarjousaika rajoitetussa menettelyssä	30 pv	25 pv	10 pv	10 pv

9. Sopimus ja sopimuksenaikainen toiminta

Pienhankinnoissa erillisen sopimuksen tekemisen tarkoituksenmukaisuutta on harkittava tapauskohtaisesti. Jos erillistä sopimusta ei laadita, on syytä varmistaa, että hankinnan keskeiset ehdot ilmenevät hankinnan asiakirjoista. Tavara- tai laitehankinnassa sopimuksen voi korvata pienhankintaportaalissa hankinnan toimeksiannolla (tilaus).

Kansallisissa ja EU-hankinnoissa suositellaan, että sopimusluonnos olisi jo tarjouspyynnön liitteenä. Sopimusasiakirjat tulee laatia huolellisesti. Käytännössä ei kuitenkaan voi muuttaa tarjouspyynnössä mainittuja ehtoja tai lisätä niitä.

Seuraa sopimusta ja tee tarvittavat toimenpiteet, mikäli niitä on ilmoitettu käytettävän. Näitä ovat esim. reklamaatiot, sopimussakko ja tarvittaessa sopimuksen purkaminen. Mikäli sopimuksessa on käytössä bonus/sanktio – malli, tulee niiden täytäntöönpanosta huolehtia.

Sopimusaikanakin on tärkeää pitää yllä jatkuvaa vuoropuhelua. Sopimukset ovat molemmin puolin sitovia! Myös toimittaja voi vaatia korvausta sopimuksen ”ohittamisesta”. Tilaajien tulee tarkistaa ostopaikat sopimushallinnan ohjelmasta tai hankintatoimesta.

10. Kaikkiin hankintoihin kuuluvia keskeisiä asioita

10.1. Tarjoajien kelpoisuuden arviointi

Hankinnoissa voidaan sisällyttää jo tarjouspyyntöön soveltuvuusehtoja niin tarjoajien kelpoisuudesta kuin itse hankinnan kohteesta.

Soveltuvuuden tarkastamista voidaan helpottaa ja keventää siten, että tarjoajilta ei edellytetä asetettuihin ehtoihin liittyvien asiakirjojen ja todistusten toimittamista tarjouksen yhteydessä. Tarjoajan tulee kuitenkin vakuuttaa soveltuvuusehtojen täyttyminen tarjousvaiheessa. Tarjouskilpailun voittajalta tulee pyytää ko. soveltuvuustodistukset nähtäväksi viimeistään ennen sopimuksen allekirjoittamista. Monesti ko. asiat selvitetään jo ennen hankintapäätöksen tekoa, jolloin vältetään mahd. hankintaohikaisilta.

EU-hankinnoissa tarjoajat ilmoittavat pakolliset poissulkemisperusteet (rikostuomiot ym.) Yhteiselle eurooppalaisella hankinta-asiakirjalla → ESPD. Sähköisessä kilpailutusjärjestelmässä lomake on integroitu ohjelmaan ja siitä huolehtii hankintatoimi. Voittavalta/voittavilta toimijoilta pyydetään rikosrekisteriotteet, joilla em. poissulkemisperusteet (tai ettei niitä ole) todetaan.

10.2. Tilaajavastuulain edellyttämät toimet

Myös pienhankinnoissa tulee huolehtia tilaajavastuulain edellyttämistä toimista eli yhteiskunnallisten- ja työnantajavelvoitteiden noudattamisesta. **Tilaajavastuulaki koskee yli 9 000 euron palveluhankintoja ja rakennusurakoita tai kun työ kestää yli 10 pv (alihankkijan tiloissa). Ei siis lainkaan tavara- ja laitehankintoja!** Todistukset voi tarkastaa hankintapäätös vaiheessa tai viimeistään ennen hankintasopimuksen allekirjoitusta. Mikäli kyseessä on pidempi sopimus, tulee tilaajavastuulain edellyttämät todistukset tarkastaa 12 kk välein. Myös pienhankinnoissa kannattaa hyväksyä ko. todistusten sijaan RALA-raportti (urakat) tai Tilaajavastuu.fi –raportti.

Tilaajavastuulain edellyttämät todistukset ovat:

- Selvitys siitä, onko yritys merkitty ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin sekä arvonlisäverovelvollisten rekisteriin
- Kaupparekisteriote tai kaupparekisteristä muutoin saadut kaupparekisteriotetta vastaavat tiedot
- Selvitys siitä, ettei yrityksellä ole verovelkaa (tai viranomaisen antama selvitys verovelan määrästä ja voimassa oleva maksusuunnitelma)
- Todistukset työntekijöiden eläkevakuutusten ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta (tai selvitys siitä, että erääntyneitä vakuutusmaksuja koskeva maksusuunnitelma on tehty)
- Selvitys työhön sovellettavasta työehtosopimuksesta tai keskeisistä työehdoista
- Selvitys työterveyshuollon järjestämisestä
- Rakennusalalla lakisääteisen Tapaturmavakuutuksen järjestämisestä

Sähköisessä pienhankintaportalissa kaikki em. kohdat ovat lyhennettyinä versioina jo valmiiksi kirjattu lukuun ottamatta lakisääteistä tapaturmavakuutusta, joka koskee siis vain rakennusalaa.

10.3. Hyödynnä JYSE-ehtoja

Julkisten hankintojen yleiset sopimusehdot eli JYSE 2017 –ehdot ovat erikseen tavara- ja palveluhankinnoille. Pienhankinnan tarjouspyynnössä JYSE –ehtoihin viittaamalla hankintayksikkö tulee sopineeksi monesta hankintaan ja sopimuksen aikaiseen toimintaan liittyvästä asiasta ja erikoistilanteesta. Ehdot ovat kohtuulliset niin hankintayksiköille kuin tarjoajillekin. Esim. ehtojen mukaan hinta on kiinteä ainoastaan ensimmäiset 12 kuukautta, minkä jälkeen sopijapuolet voivat ehdottaa palvelun yleistä kustannuskehitystä vastaavaa

hinnanmuutosta. Tulee huomioida, että kaikki JYSE -ehtoista poikkeavat, tarjouspyynnössä mainitut asiat ohittavat ehdot esimerkiksi lauseella: ”Hankinnassa noudatetaan JYSE 2017 Palvelu/Tavarat –ehtoja muilta kuin erikseen mainituilta osin”. Rakennusurakoissa käytetään yleisesti YSE1998 -ehtoja.

11. Hankintapäätös pienhankinnoissa

Hankintapäätös on tehtävä kaikissa hankinnoissa kirjallisesti ja se on perusteltava. Hankintapäätökseen tulee antaa myös hankintaoikaisu- ja oikaisuvaatimusohjeet, ei kuitenkaan markkinaoikeuteen. Käytännössä pienhankinnasta tehdään normaali viranhaltijapäätös ja sen liitteenä olevat valitusohjeet riittävät.

Hankintaa koskevat asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Julkisuuslaissa säännellään kansalaisten ja asianosaisten oikeudesta saada tietoa viranomaisen toiminnasta ja asiakirjoista. Julkisuuslain mukaan tarjoukset tulevat julkisiksi viimeistään silloin, kun sopimus on tehty. **Kuntalain mukaan myös pienhankintojen hankintapäätökset tulee olla julkisesti näkyvillä esim. kunnan verkkosivuilla muiden päätösten joukossa.**

Sähköisellä pienhankintaportaalilla voidaan (ja kannattaa) tehdä hankinnan sähköinen tiedoksianto. Tällä tavalla säästää seitsemän (7) päivää valitusajassa eli postituksesta aiheutuvan ajan verran. Valitusaika on 14 päivää sähköisesti toteutetussa tiedoksiannossa. Käytännössä pienhankintaportaaliiin liitetään dynasty-päätös ja lähetetään tiedoksi kaikille asianosaisille eli tarjonneille.

Hankintapäätös on tehtävä aina kun hankinnan arvo on vähintään 8000 euroa ilman arvonlisäveroa. Jos tavarasta tai palvelusta on kuitenkin olemassa kunnan/hankintatoimen hyväksymä vuosisopimus, erillistä hankintapäätöstä ei tarvita.

Kunnanhallituksen, lautakuntien, johtokuntien ja toimikuntien tai viranhaltijoiden päätöksiin haetaan oikaisua kuntalain 134 §:n mukaisesti. Oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä voi valittaa kuntalain 135 §:n mukaisesti hallinto-oikeuteen. Kunnallishallinnossa valituksen voi tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Arvoltaan kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa tehtyyn kunnan hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä annettuun ratkaisuun tyytymätön voi tehdä hankintayksikölle hankintalain 132 - 135 §:n mukaisen kirjallisen hankintaoikaisun.

Hankintalain soveltamisalan ulkopuolella, kunnan omistamien osakeyhtiöiden tai muiden yksityisoikeudellisten yhteisöjen hankintapäätöksiin ei voi hakea muutosta kuntalain mukaisesti, mutta tällöin hankintaoikaisun tekeminen on mahdollista.

Kunnallishallinnossa päätös voidaan panna lähtökohtaisesti täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman. Täytäntöönpanoon ei kuitenkaan saa ryhtyä, jos hankintaoikaisu, oikaisuvaatimus tai valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi taikka jos hankintaoikaisun tai oikaisuvaatimuksen käsittelevät toimitelien tai valitusviranomainen kieltää täytäntöönpanon. Muutoksenhaku käy useimmiten hyödyttömäksi sen jälkeen, kun lopullinen hankintasopimus on tehty. Täytäntöönpanoa voi olla syytä lykätä ainakin niin kauan kunnes muutoksenhaun määräaika on kulunut. Täytäntöönpanolle ei ole estettä, jos oikaisua ei ole vaadittu oikaisuvaatimusajan kuluessa. Jos oikaisua on vaadittu, täytäntöönpanoa on syytä lykätä, kunnes hankintaoikaisu tai oikaisuvaatimus on ratkaistu. Täytäntöönpanon lykkäämisen tarpeellisuutta tulee tapauskohtaisesti harkinta, jos muutoksenhakuprosessi jatkuu hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeus voi valittajan vaatimuksesta tarvittaessa myös kieltää sopimuksen täytäntöönpanon.

12. Hankintapäätös kansallisissa ja EU-hankinnoissa

Riippuen siitä, onko Kansallisten ja EU- kynnysarvojen mukainen hankinta kilpailutettu kunnan omasta vai hankintapalvelujen toimesta, määrittelee se sen, kuka tekee hankintapäätöksen. Hankintapäätöksen tekijä vastaa mahdollisesta oikaisuvaatimuksista tai markkinaoikeusprosessiin liittyvästä työstä. Kilpailutusprosessi on sähköinen, joten myös tiedoksianto sekä sopimuksen allekirjoitus hoidetaan sähköisesti.

13. Markkinaoikeuskäsittelystä

Asianosaisen tulee tehdä valitus markkinaoikeuteen valitusajan puitteissa, joka on nykyisin sähköisillä menetelmillä kaikissa hankinnoissa 14 päivää tiedoksiannosta (lähetyspäivää ei lasketa).

Mikäli hankintayksikkö oikaisee päätöksen hankintaohjeella siten, että valittaneella ei ole enää oikeussuojan tarvetta, tällöin markkinaoikeus voi poistaa asian käsittelystä.

Mikäli hankinta-asiasta on valitettu markkinaoikeuteen, hankintayksikkö voi järjestää hankinnan väliaikaisesti tilaamalla hankintamenettelyyn osallistuneelta (yleensä voittavalta) tai aiemmalta toimittajalta. Väliaikaisen järjestelyn tulee olla oikeasti väliaikainen (raukeaa markkinaoikeuden päätöksen myötä).

Markkinaoikeusprosessi voi kestää jopa vuoden.

14. Hankinnan keskeyttäminen

Hankinta voidaan keskeyttää ja aloittaa uudelleen, jos esimerkiksi tarjouspyyntö on osoittautunut hankintayksikön resursseille liian laajaksi, jos tarjouspyynnön sisältä on osoittautunut tulkinnanvaraiseksi taikka virheelliseksi tai jos tarjouspyynnössä ei ole osattu ottaa huomioon kaikkia olennaisia hankintaan vaikuttavia tekijöitä.

Muita keskeyttämisperusteita ovat mm. seuraavat: ei ole saatu lainkaan tarjouksia tai mikään tarjouksista ei vastaa tarjouspyyntöä, suunnitelmat ovat muuttuneet tarjouskilpailun aikana olennaisesti tai todellista kilpailutilannetta ei ole syntynyt, koska hankinnasta on saatu vain yksi, useimmiten liian kalliiksi osoittautunut tarjous.

Hankintayksiköllä on velvollisuus keskeyttää hankinta myös silloin, kun tarjouspyyntöön sisältyy hankintalain vastainen vertailuperuste eikä asiaa voi enää oikaista. Jos hankintayksikkö havaitsee virheen tarjouskilpailun aikana, hankintaa voidaan korjata kesken tarjouskilpailun julkaisemalla korjattu hankintailmoitus.